Було це в серпні, в суботу, спекотного вітряного дня.

Микола Ложкін, пенсіонер, умовив своїх сусідів, професора Лева Христофоровича Мінца та Корнелія Удалова, провести цей день на озері Копенгаген, відпочити від міської суєти, від родини та праці.

Озеро Копенгаген за двадцять кілометрів од міста, туди дістаються автобусом, потім пішки стежиною через мішаний ліс. Чому озеро має таку назву, пояснити не складно. Колись там був маєток поміщика Гуля (Гулькіна), великого англомана, який вважав, що Копенгаген — англійський адмірал. Назва прижилася завдяки незвичному для місцевих мешканців звучанню.

Корнелій Удалов прихопив з собою вудки, щоб зайнятись риболовлею, професор Мінц — валізку з переносною лабораторією, планував узяти воду на аналіз, бо задумав у цьому озері розводити мідій для народного господарства. Микола Ложкін прагнув попряжитись на сонці за системою йогів. Вони нагледіли місцину в тіні під розлогою сосною і влаштували там табір — постелили ковдру, розклали на ній харчі, перекусили й почали обговорювати різні проблеми. На озері, крім них, було ще трохи люду, через спеку ніхто риби не ловив, відпочивали.

— Давненько нічого не відбувалось,— мовив Удалов. Він роздягнувся, був у блакитних плавках з квіточкою на стегні та в трикутному капелюсі, зробленому з газети, щоб сонце не напекло лисини.

— Обов'язково щось станеться,— сказав старий Ложкін.— Погода надто гарна. Такої в наших місцях не спостерігали від 1878 року.— Для наочності він накреслив цю дату на піску, провів стрілку й поряд накреслив іншу — 1978.— Сторіччя.

Цієї миті над ними замерехтів космічний корабель. Він безгучно завис над озером, немовби облетів цілу Галактику в пошуках такого чарівного озера, а тепер не міг намилуватися.

— Погляньте,— сказав Удалов.— Прибульці з космосу.

— А що я вам говорив,— мовив Ложкін.

— Такі до нас ще не прилітали,— зауважив Удалов і підвівся, зсунувши на потилицю трикутного капелюха, зробленого з газети. Обличчя його було серйозне.

Професор Мінц, який ще не роздягнувсь, а тільки відпустив краватку, також підвівся на ноги й розвів пальці на певній віддалі від очей, аби визначити розміри корабля.

— Таких ще не бачили,— підтвердив Ложкін.— Це щось нове.

— Здалеку прилетів,— узагальнив професор Мінц по завершенні вимірів.— Пю-мезонні пришвидкувачі геть позношувались.

Удалов та Ложкін пильніше придивилися й погодилися з Мінцом. Пю-мезонні пришвидкувачі потребували ремонту.

Корабель поволі знижувався, орієнтуючись на берегову лінію, і нарешті завис над краєм озера, кинувши тінь на пісок.

— Незабаром почнуть висаджуватися,— мовив Удалов.

"Так,— подумав Ложкін.— Зараз відчиниться люк і на пісок ступить невідома цивілізація. Найбільш вірогідно, вона дружня, але не варто скидати з рахунку, що могла завітати й злісна, чужа нам космічна сила з

метою підкорення Землі. Але якихось заходів вжити неможливо. До міста двадцять кілометрів, до того ж автобус ходить рідко".

З корабля вистромилися численні щупальця та аналізатори.

— Досліджують умови,— сказав Удалов.

Мінц лише кивнув. Це було зрозуміло без слів.

Аналізатори заховались.

І тут сталося несподіване.

Відчинився другий люк, знизу. Замість космонавтів на берег, мовби з силосної башти, випав клубок зеленої маси, схожої на консервований шпинат; такі консерви були нещодавно в гастрономі, їх використовували для приготування супу. Люк відразу ж зачинився. Зелена маса розповзлася по піску густим киселем і посунула до води. Корабель злетів угору та й зник.

— Схоже,— сказав Мінц,— на водяну цивілізацію.

Ложкін, який уже подумки склав вітальну промову, позаяк мав життєвий досвід та досвід громадської роботи, мовчав. Зелена маса не мала жодних органів, до яких можна було б звернутися з промовою. Тому Ложкін заговорив пошепки, щоб не підслухав кисільний прибулець.

— Хуліганство певною мірою. Все озеро споганять, а тут же люди купаються.

— Купання доведеться відкласти,— сказав Корнелій Удалов.— А що, коли в прибульця дуже ніжні частини тіла і їх можна пошкодити?

— Пліснява він, а не прибулець,— підсумував Ложкін.

— Чи не може він бути радіоактивним? — запитав Удалов.

— Зараз перевіримо,— Мінц відчинив валізку, де були мікроскоп, спектрограф, лічильник Гейгера, пробірки, хімікалії та інші прилади.

Старий Ложкін, в якого зелений прибулець не викликав довір'я (гість уже частково занурився у воду й розпливався по гладіні озера смарагдовою плівкою), дістав хімічного олівця й на шматку фанери чітко написав:

Купатися,

вудити рибу,

прати білизну

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ.

НЕБЕЗПЕЧНО!

Після цього він прикріпив фанеру до соснового стовбура, і люди, які поспішали до місця події з усіх кінців берега, зупинялися перед об'явою та читали.

Мінц спустився до води й схилився над зеленою квашею. Радіаційний лічильник мовчав, це втішало.

— Я не виключаю,— сказав він до Удалова, який стояв угорі за ним, підстраховував,— що це — космічний десант.

— Жаль,— відповів Удалов.— Я — за дружбу між космічними цивілізаціями.

— Якщо ця пліснява зачне швидко розмножуватися, вкриє шаром цілу нашу планету, то чужопланетні агресори легко зможуть нас узяти голими руками.

— Можна їм і простіший спосіб знайти,— сказав Удалов.

— А що ми знаємо про їхню психологію? — запитав Мінц.— Що, коли вони завше саме так підпорюють інші планети?

Один з присутніх на березі мовив:

— Поїду додому. Мені треба позбирати на городі помідори. Бо ці прибульці все потруять.

До нього приєдналося ще кілька плавців та рибалок. Але основна маса залишилась, адже для пересічного мешканця міста немає нічого більш захоплюючого, як зустріч з н е в і д о м и м, доторк до космічної таїни.

— Тепер,— заявив професор Мінц,— маємо дослідити поведінку плісняви у водному середовищі.

Він почав брати зразки та розглядати прибульця через мікроскоп.

Удалов теж не марнував часу. Він спочатку намалював у повітрі коло й трикутник, звернувся так до спільних для всіх розумних створінь геометричних понять, а потім дістав з-під сосни власні штани, щоб наочно пояснити прибульцеві теорему Піфагора. Пліснява зігнорувала всі зусилля Удалова, та на цей час були оприлюднені Мінцові висновки.

— Цілком безпечна субстанція,— заявив професор.— Мікроскопічні водорості, примітивні організми, трапляються на Землі. Розум відсутній.

— Це ще не доведено,— заперечив Удалов, але більше не розмахував штаньми, а одягнув їх на себе.— Може, якщо їх скласти докупи, отримаємо колективний розум.

— Якщо навіть з цілого поля капусту скласти разом, то одержимо велику купу капусти, але не якийсь розум,— відповів Мінц.

— А якщо ця зелень розмножиться й підкорить Землю? — запитав Ложкін.— Адже ви самі попереджували, Леве Христофоровичу.

— Вона мала досить часу в далекому минулому, щоб це зробити,— сказав Мінц.— Ці водорості живуть на Землі мільярди років.

— Вона всю рибу виморить,— висловив припущення молодий хлопець у смугастому тільнику.

— Риба вже її споживає,— відповів Мінц.

Так розсипалась теорія про космічний десант, пропала марно приготовлена Ложкіним промова й потерпіли крах зусилля Удалова з приводу теореми Піфагора. Мінц знав свою справу. Якщо він сказав, що космічний корабель викинув на берег озера Копенгаген просто купу дрібних водоростей, то так воно й було.

Розчаровані глядачі розбрелися берегом, а Мінц з приятелями сів під сосною біля таблички з забороною купатися й почав думати, що все це може означати. Важко повірити, щоб із космосу надіслали корабель лише для того, щоб привезти купу водоростей.

Водорості, які залишились на березі, швидко висихали на сонці, чорніли, всмоктувалися піском.

— Нам запропонували логічну загадку,— сказав Удалов.— Нас випробовують. Чи злякаємось, чи ні.

— А самі спостерігають? — запитав Ложкін.

— Самі спостерігають.

Мінц підвівся й рушив берегом, аби визначити межі випадання водоростей. Озеро жило своїм мирним тихим суботнім життям, ніщо не нагадувало про недавній візит космічного корабля. Мінц спіткнувся об щось тверде. Думаючи, що це камінь, підфутболив перешкоду, але перешкода не ворухнулася, зате Мінц, взутий в легкі сандалі, поранив великого пальця на нозі.

— Ой! — скрикнув він.

Удалов уже поспішав на допомогу.

— Що сталося?

— Камінь,— сказав Мінц.— Покритий водоростями.

Інтуїція підказала Удалову, що це не камінь. Він швиденько присів, розгріб водорості, ще вогкі та липкі. Його старання не були даремні. Невеликий золотистий циліндр, верхня частина якого виступала з піску, поволі вгвинчувався вглибину.

— А ось і прибулець,— мовив Удалов, мов пес, розгрібаючи обома руками пісок, щоб видобути циліндра.

Циліндр невеликий, але важкий. Мінц швиденько дістав з валізки ультразвукового приймача, який опинився там тільки тому, що у валізці були пристрої на всі випадки життя, налаштував його й проказав:

— Так я й думав. Циліндр на постійній хвилі посилає сигнал.

— Також на ньому є надпис,— мовив Удалов.

Дійсно, на ньому щось було написано.

— А чи можна його розгвинтити? — запитав Удалов.

Циліндра розгвинтили. Всередині виявили скручений трубочкою згорток металевої фольги з такими ж літерами, як і на його оболонці.

— Схоже на есперанто,— повідомив Мінц, розглядаючи літери.— Але інша мова. Графіка теж невідома мені. Та дарма, закінчення та префікси можна вичленити, розділові знаки можна вгадати, структура не складна. Дайте мені десять хвилин, і я, так само як будь-який лінгвістичний геній на моєму місці, прочитаю цей текст.

— От і добре,— сказав Удалов.— А я збігаю поріжу ковбаску та відкоркую пиво.

Удалов приготував харчі, Мінцові також вручили бутерброда, через десять хвилин розшифрування завершилось, адже Мінц використав у своїй роботі досвід Шампольйона-Кнорозова та інших чудових майстрів, фахівців з клинопису та писемності майя.

— Прошу уваги! Якщо вам цікаво, я прочитаю переклад космічного послання. Воно досить оригінальне.— Мінц тихенько хихикнув.— Спочатку надпис на циліндрі: "Відкрити через чотири мільярди років".

— Що-що? — перепитав Ложкін.

— За достеменність перекладу ручаюся.

— Тоді ми даремно так вчинили,— сказав Удалов.— Вони сподівались, а ми порушили.

— Я стільки не проживу,— мовив Ложкін.— Тому нічого каятися. Крім того, ми спочатку відкрили, а вже потім прочитали заборону.

— А тепер текст,— продовжував Мінц.— "Любі мешканці планети, яка ще не має назви..."

— Як це "не має?" — здивувався Ложкін.— Нашу планету вже названо.

— І багато хто в космосі це знає,— підтримав його Удалов.

Мінц почекав, доки всі висловляться, й продовжував:

— "Сьогодні минуло чотири мільярди років відтоді, як автоматичний корабель-сіялка з нашої рідної планети Прекрупіцан здійснив непомітний, але принциповий крок на шляху вашої еволюції. Оскільки ми адепти теорії та практики панспермії, то розсилаємо в усі кінці Галактики кораблі, навантажені зразками примітивної форми життя — водоростями. Коли вони потрапляють на незаселену планету, відразу починають розвиватися, оскільки є найпростішими й дуже невибагливими живими істотами. Через багато мільйонів років вони започаткують складніших істот, потім з'являться динозаври та мастодонти, й нарешті настане той щасливий у житті кожної планети день, коли мавполюдина візьме до лап палицю й почне вимовляти окремі слова. Потім вона збудує собі хатину та винайде радіо. Отже, знайте, що ви, наші віддалені в часі та просторі родичі по еволюції, винайшли радіо і впіймали сигнал нашої капсули, захороненої чотири мільярди років тому на березі безлюдного пустельного озера тому, що ми засіяли його воду примітивними водоростями. Ми не залишаємо зворотної адреси — надто великий термін. Ми подарували вашій планеті життя і створили вас цілком безкорисливо. Якщо ви знайшли капсулу та

прочитали послання,— ми досягли своєї мети. Подякуйте нам. Щасливої еволюції, друзі!"

— От і все,— сказав Мінц, не приховуючи деякого суму.— Вони трохи запізнилися.

— Я ж казав, що вони розумні,— мовив Удалов.— Жодної ворожості.

Удалов вірив у космічну дружбу, записка в циліндрі тільки зміцнила його віру.

Мікроскопічні водорості плавали в озері, їх поїдали карасі. Але Ложкін раптом засумував.

— Що з тобою? — запитав Удалов.— Чим ти не задоволений? Що немає адреси? Адресу ми дізнаємось. Полетимо до них, разом посміємось.

— Я не через адресу,— сказав Ложкін.— Я думаю, чи не пошукати ще одну капсулу.

— Яку?

— Таж ту, яку хтось залишив на Землі чотири мільярди років тому.